



LAPSIASIAVALTUUTETTU

”Jokaiseen paikkaan on lyhyt matka”

– Lasten mielestä hyvä kunta

Lapsiasiavaltuutetun ja Suomen Lasten Parlamentin kuntakyselyn tulosten raportti
7.6.2012

Sisältö

Tiivistelmä

1. Johdanto

Kyselyn taustatietoja

2. Kolme tärkeintä palvelua: koulu, harrastukset ja liikunta

3. Turvallinen ympäristö, koulu ja harrastukset parasta kotikunnassa

Harrastusmahdollisuudet

Kirjasto

Koulu

Terveyden- ja sairaanhoito

Turvallinen ja rauhallinen kasvuympäristö

Muut asiat

4. Toivomisen varaa joukkoliikenteessä, leikkipaikoissa ja kouluruoassa

Joukkoliikenne

Lasten leikkipaikat ja nuorisotalot

Kouluruoka

Turvallisuus ja käyttäytyminen koulussa ja vapaa-ajalla

5. Lasten vaikuttamismahdollisuuksia kotikunnassa syytä vahvistaa

Suurin osa kokee, ettei pysty vaikuttamaan

Lasten mielipiteitä selvitettävä aktiivisesti

6. Johtopäätökset: Palveluiden läheisyys lapsille tärkeää

Tiivistelmä

Koulu, harrastus- ja liikuntamahdollisuudet, kirjasto ja terveydenhoito ovat kotikunnassa tärkeitä lapsille

Lapsiasiavaltuutetun teettämän kyselyn mukaan lapset määrittävät hyvää kotikuntaa erityisesti harrastusmahdollisuuksien, liikuntapalveluiden, koulun, kirjaston sekä terveyden- ja sairaanhoidon kautta. Myös turvalliseen kasvuympäristöön liittyvät asiat nousivat vastauksissa esille.

Lapsilta kysyttiin kotikunnan hyviä puolia sekä kehittämistä vaativia asioita. Hyvän kotikunnan piirteinä korostuivat mahdollisuus harrastaa, elää turvallisessa asuinympäristössä, käydä koulua sekä saada elämisen kannalta tärkeät palvelut. Lapset pitävät tärkeänä, että oman kunnan keskeiset palvelut ovat lähellä ja helposti saavutettavissa. Hyvää kuntaa määritettäessä monissa kohdin esille tuli myös se, että palvelut, kuten esimerkiksi koulu ja terveystakeskus, ovat omassa kunnassa.

Parannettavaa kotikunnassaan lapset näkevät joukkoliikenteessä, lasten leikkipaikoissa ja nuorten tiloissa, kouluruuassa sekä turvallisuuteen ja käyttäytymiseen liittyvissä asioissa. Epäkohdat nykyisessä omassa kunnassa eivät kuitenkaan nousseet lasten vastauksissa niin vahvasti esille kuin asiat, jotka ovat hyvin. Tämän voi tulkita tarkoittavan, että kyselyyn osallistuneet lapset ovat olleet pääosin tyytyväisiä nykyiseen kotikuntaansa ja sen palveluihin.

Yksittäisistä palveluista lapset ovat pitäneet oman elämänsä kannalta tärkeimpinä koulua (71%), harrastusmahdollisuuksia (55%), liikuntapalveluita (50%), kirjastoa (49%) sekä terveyden- ja sairaanhoitoa (44%).

Lapset ovat nähneet vaikuttamismahdollisuutensa omassa kunnassaan kaksijakoisina. Vastaajista 36% on kokenut voivan vaikuttaa kuntansa asioihin. Hieman suurempi osa, 42% on sen sijaan kokenut, ettei vaikuttamismahdollisuuksia juuri ole. Tulokset vaikuttamisen osalta ovat kuitenkin sikäli myönteisiä, että vaikuttamismahdollisuuksia nähdään kohtuullisessa määrin olevan, kunhan vain lapset pääsevät sanomaan mielipiteensä ja heitä kuunnellaan.

Keskeisinä vaikuttamiskanavina lapset ovat pitäneet lasten parlamentteja sekä koulussa toteutuvaa, erityisesti oppilaskunnissa tapahtuvaa vaikuttamista. Suurin osa vastaajista on katsonut lasten vaikuttamismahdollisuuksien paranevan sillä, että heidän mielipiteitään pyritään selvittämään aktiivisesti esimerkiksi kyselyiden ja tapahtumien järjestämisen avulla. Monet toivoivat muutosta myös aikuisten asenteisiin: lasten mielipiteitä pitäisi arvostaa paremmin.

Kysely toteutettiin helmi-maaliskuussa 2012 ja se kohdistettiin Suomen Lasten Parlamentin jäsenille. Kyselyyn osallistui noin 140 vastaajaa, jotka olivat iältään 9-14-vuotiaita. Vastaajat olivat eri puolelta Suomea ja edustavat hyvin erikokoisia kuntia. Kyselyllä pyrittiin saamaan tietoa siitä, miltä kuntien palvelut näyttävät lasten näkökulmasta ja kuinka he kokevat voivansa vaikuttaa kotikuntansa asioihin.

1. Johdanto

Lapset ja nuoret käyttävät monia kunnan palveluita. Heillä on paljon kokemusta niiden toimivuudesta. Palveluista saadaan vaikuttavampia, kun myös lasten ja nuorten tärkeät asiat otetaan huomioon palvelujen ja niiden laadun kehittämisessä. Siksi päättäjien kannattaa kysyä myös lapsilta ja nuorilta.

Suomen Lasten Parlamentin jäsenten näkemyksiä koottiin lähtökohdaksi Lasten ja nuorten valtuutetun huoneentauluun, jonka lapsiasiavaltuutettu, viranomaiset sekä lasten ja nuorten järjestöt julkaisevat ennen kuntavaaleja. Huoneentaulu muistuttaa tulevia kuntapäättäjiä lasten ja nuorten tärkeistä asioista ja nostaa teemoja vaalien alla käytävään julkiseen keskusteluun.

Kyselyn taustatietoja

Lapsiasiavaltuutettu teetti kunta-aiheisen kyselyn Suomen Lasten Parlamentin (SLP) jäsenille helmi-maaliskuussa 2012. Kysely tavoitti kaikkiaan noin 140 vastaajaa verkkokyselyn (n. 100) ja paperisen (n. 40) kyselylomakkeen¹ kautta.

Kyselyn kautta pyrittiin saamaan tietoa siitä, miltä kuntien palvelut näyttävät lasten näkökulmasta ja kuinka he kokevat voivansa vaikuttaa kotikuntansa asioihin. Ensimmäiset kysymykset (1–3) koskivat kunnan palveluita eli sitä, mikä kunnassa on vastaajan mielestä hyvää ja mitkä asiat taas vaativat vielä parantamista. Lisäksi kysyttiin, mitkä ovat vastaajan mielestä kolme tärkeintä palvelua kunnassa (esim. liikuntapalvelut, terveyden- ja sairaanhoito, päivähoito, koulu, kirjasto, joukkoliikenne jne.). Viimeiset kysymykset (4–5) koskivat lasten vaikuttamismahdollisuuksia. Vastaajilta kysyttiin, voivatko he mielestään vaikuttaa kuntansa asioihin ja miten lasten vaikuttamismahdollisuuksia kyseisessä kunnassa voisi kehittää.

Vastaajat olivat iältään 9–14-vuotiaita, mikä vastaa SLP:n jäsenten ikähaitaria. Vastaajat olivat eri puolilta Suomea ja edustivat hyvin erikokoisia kuntia. Vastaajat olivat asuneet sen hetkisessä kotikunnassaan 0,5–13 vuotta, suurin osa kuitenkin yli viisi vuotta. Näin suurin osa heistä tuntee kotikuntansa palveluita melko hyvin. Vastaajista noin 120 vastasi kyselyyn yksin, noin 25 täytti vastaukset yhdessä kaverin kanssa.

Vastaajaryhmä on syytä pitää mielessä tuloksia luettaessa. Vastaajat eivät edusta yleispätevää otosta Suomen lapsista, vaan kyseessä on valikoitu ryhmä lapsia, jotka kuuluvat Suomen Lasten Parlamenttiin. Näillä ns. vaikuttajalapsilla on kuitenkin hyvät edellytykset vastata kyselyn kysymyksiin.

¹ kts. Liite raportin lopussa.

2. Kolme tärkeintä koulu, harrastukset ja liikunta

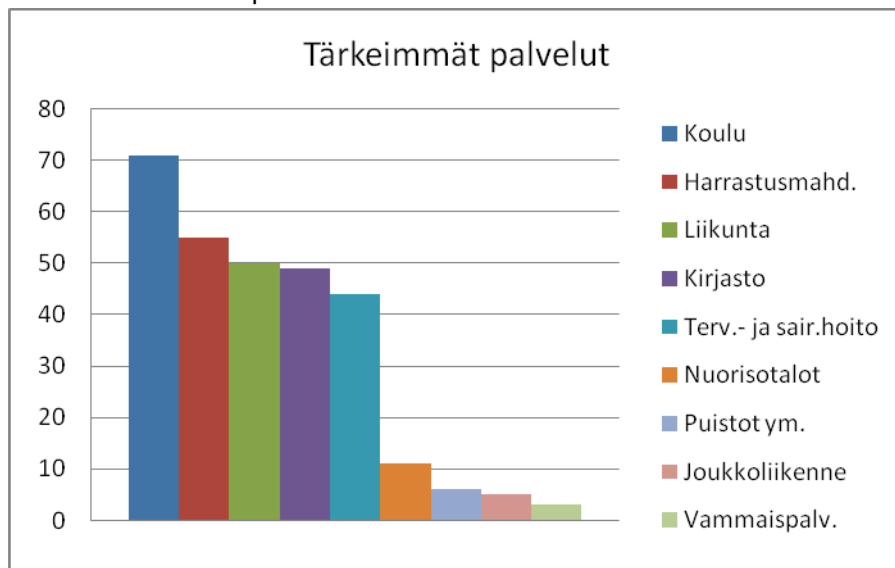
Lapsilta kysyttiin, mitä oman kuntansa palveluita he pitivät oman elämänsä kannalta tärkeimpinä. Kukin sai mainita kolme tärkeintä palvelua. Teknisistä syistä tämän kysymyksen kohdalla voidaan ottaa lukuun vain noin sadan verkossa vastanneen vastaukset.

Lapsista 71 prosenttia piti koulua tärkeimpänä palveluna. Kakkossijalle ylsivät harrastusmahdollisuudet 55 prosentin kannatuksella ja kolmanneksi liikuntapalvelut 50 prosentilla. Myös kirjastoa (49 %) ja terveyden- ja sairaanhoitoa (44 %) pidettiin tärkeinä.

Muut asiat, kuten joukkoliikenne, nuorisotalot sekä puisto- ja leikkipaikat saivat selvästi vähemmän kannatusta. Nuorisotaloja piti tärkeänä palveluna 11 prosenttia vastaajista, puisto- ja leikkipaikkoja kuusi prosenttia ja joukkoliikennettä viisi prosenttia. Vammaispalvelut saivat tässä kysymyksessä vain kolmen prosentin kannatuksen.

Tuloksia luettaessa on otettava huomioon, että vastaajat saivat mainita vain kolme tärkeintä palvelua, jolloin luonnollisesti lasten perusarkeen liittyvät (koulu, liikunta, harrastukset) sekä perustarpeita tyydyttävät palvelut (terveyden- ja sairaanhoito) saavat enemmän mainintoja kuin vaikkapa nuorisotalot.

Kaavio 1. Tärkeimmät palvelut



3. Turvallinen ympäristö, koulu ja harrastukset parasta kotikunnassa

Lapsilta kysyttiin, mitkä asiat omassa kunnassa ovat hyvin. Selkeimmin lasten vastauksista nousivat esille erityisesti harrastusmahdollisuudet ja muut lapsille tärkeitä palveluita, mutta myös turvallisuuteen liittyvät asiat.

Hyvän kotikunnan piirteinä korostuvat mahdollisuus harrastaa ja elää turvallisessa asuinympäristössä, käydä koulua sekä saada lasten kannalta keskeiset palvelut, kuten erityisesti terveydenhoidon sekä kirjasto- ja liikuntapalvelut. Lapset peilasivat hyvää kotikuntaa erityisesti näiden asioiden kautta ja useat näkivät, että heidän nykyinen kotikuntansa tarjoaa kohtuullisen hyvin harrastusmahdollisuuksia ja lapsille olennaisia palveluita.

Vastaajat painottivat siis kotikunnan hyvissä puolissa erityisesti harrastusmahdollisuuksien, liikuntapalveluiden, koulun, kirjaston sekä terveyden- ja sairaanhoidon merkitystä. Nämä asiat myös näyttävät määrittävän lapsille hyvää kotikuntaa. Nämä ovat myös palveluita, joita lapset ylipäätään pitivät tärkeinä.

Harrastusmahdollisuudet

Harrastusmahdollisuudet kotikunnan hyvinä puolina korostuivat vahvasti. Vastaajat arvostivat sitä, että lasten asioihin kiinnitetään harrastusmahdollisuuksien ylläpidon myötä huomiota omassa kotikunnassa:

"Lapsien asioihin panostetaan paljon. Rakennettiin uusi koulu, uimahalli, sisäliikuntahalli, parkour-rata, paljon leikkivempaimia sekä hyvä kirjasto. Harrastusmahdollisuudet ovat hyvät"

"Lapsilla on täällä hyvät oltavat: monia harrastusmahdollisuuksia, ajanvietämisspaikkoja ja oppimismahdollisuuksia"

"Harrastusmahdollisuuksiin pyritään panostamaan. Liikenneyhteydet hyvät. Nuorisolle on riittävästi oleskelupaikkoja, nuorisotilat yms"

Valtaosassa vastauksia harrastukset ja palvelut niputetaan yhteen. Kun kysytään, mitkä asiat ovat kotikunnassa hyvin, lapset vastaavat lyhyesti kiteyttäen:

"Harrastusmahdollisuudet, koulu ja kaupat"

"Liikuntamahdollisuudet, kirjasto, luonto, turvallisuus, rauhallista"

"Kirjastoalikoima, harrastukset ja palvelut"

"Puistot ja leikkipaikat, koulu, kirjasto, harrastusmahdollisuudet"

Osa lapsista on kuvaillut asiaa lisäten, että tietyt palvelut ovat lähellä - tai ainakin omassa kunnassa - ja siten kohtalaisen hyvin nykyisellään saavutettavissa:

"Koulut ovat hyviä ja harrastusmahdollisuudet ovat lähes kaiken kattavat. Kunnassani pääsee keskustaan, missä on paljon kauppoja, mutta myös maaseutua on"

"Harrastusmahdollisuudet, palvelut, koulut ovat suurimmalla osalla lähellä luokkani mielestä"

"Paljon harrastusmahdollisuuksia. Peruskoulu ja lukio omassa kunnassa. Ei tarvitse käydä toisessa kylässä kaupassa. Terveystieteiden hoito omassa kunnassa, oma uimahalli, täällä luonnon keskellä. Liikenne eri suuntiin, myös rautatie"

...tai sitten vain yksiselitteisesti: *"Jokaiseen paikkaan on lyhyt matka"*.

Harrastukset ja niiden edellyttämät palvelut nähdään mahdollisuuksina, hyvän kotikunnan keskeisinä elementteinä, jotka tuottavat iloa, vireyttä ja hyvinvointia. Harrastukset viittaavat lasten näkemyksissä aktiivisena pysymiseen ja palvelut taas erityisesti siihen, että tietyt elämisen perusedellytykset (mm. koulunkäynnin mahdollisuus, terveydenhoito, turvallinen kasvuympäristö) täyttyvät.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut ovat toistuneet varsin usein, kun lapsilta on kysytty, mitkä asiat ovat heidän kunnassaan hyvin. Liikunnalliset asiat näkyvät lasten vastauksissa seuraavilla tavoilla:

"Kunnassani on paljon liikuntapalveluita, koska kuntani on suuri, myös harrastamismahdollisuudet ovat hyviä"

"No kotikunnallani on hyviä liikuntapaikkoja"

"Kunnassani on hyvä ulkojää, koulu, liikuntakenttä ja hiihtoladut"

"Meidän kunnalla on ainakin kiva leikkikenttä ja uimahalli, urheilukenttäkin löytyy"

"Uimahalli lähellä koulua...luonto ja ladut lähellä, palvelut lähellä...hyvä liikuntakeskus"

"Hyvät urheilumahdollisuudet kesät sekä talvet"

Kirjasto

Kirjastolla yksittäisenä kulttuuripalveluna on paljon merkitystä lapsille hyvää kuntaa määritettäessä. Vastauksissa mainitaan hyvä kirjasto,

monipuolinen kirjasto sekä kirjasto monissa kohdin muiden asioiden yhteydessä, kuten kirjasto ja koulu, kirjasto ja nuokku, pieni oma ala-aste ja kirjasto sekä hyvä jalkapallokenttä ja hyvä kirjasto.

Lasten kirjastoon liittämät näkemykset olivat lyhyitä, mutta ne toistuivat eri yhteyksissä verrattain usein avoimissa vastauksissa. Kirjasto sai myös vahvan kannatuksen kysyttäessä erikseen, mitkä kunnan palvelut ovat lapsille tärkeitä. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että kunnallisten palveluiden osalta kirjasto liitetään yhdeksi keskeiseksi toimintaympäristöksi yhdessä erityisesti koulun kanssa. ”Hyvä” ja ”monipuolinen” kirjasto viittaa puolestaan siihen, että laadukkaalle kirjastolle on monenlaista käyttöä ja sivistyksellistä arvoa.

Koulu

Koulun tärkeys tuli monin eri tavoin lasten vastauksissa esille. Lapset ovat maininneet koulun hyvin usein mm. kertomalla, että ”täällä on koulu ja on terveydenhoitaja koulussa”, ”koulut ovat lähellä ja niitä on paljon”, ”koulut ovat hyviä”, ”kunnassa on kilttejä opettajia, koulussa ei ole kiusaamista eikä syrjintää”, ”koulussa on kummioppilastoimintaa”, ”oppilaita kuunnellaan paljon”, ”koululaisille järjestetään kerhotoimintaa”, ”koulut ovat ihan hyvin”, ”kouluasiat ovat hyvin” ja ”melkein kaikissa kouluissa on oppilaskunta ja lapset saavat vaikuttaa koulun välituntitavaroihin”.

Lapsilta kysyttiin erikseen myös, mitkä kuntasi palvelut ovat itsellesi tärkeitä (vastaaja sai valita kolme tärkeintä). Suurin osa vastaajista piti koulua tärkeimpänä palveluna (71 %). Koulu on lapsille siis selvästikin paikka, joka on tärkeä ja jonka ympärille kytkeytyy monenlaista: kavereita, koulun henkilökuntaa, oppitunteja, välitunteja, kerhotoimintaa, harrastuksia, oppilaskuntatoimintaa jne.

Vastauksista ei voi tehdä suoria johtopäätöksiä lasten kouluviihtyvyydestä. Kovin hallitsevia tai näkyviä merkkejä viihtymättömyydestä koulussa ei kuitenkaan aineistosta ilmennyt. Pikemminkin koulun merkitys hyvää kuntaa määritettäessä sekä koulun tärkeys lapsille palveluna viittaavat siihen, että koulu ei ole ollut ainakaan erityisen vastenmielinen paikka tämän kyselyn 9–14-vuotiaille vastaajille. Joka tapauksessa kouluun liitettiin kyselyssä enemmän asioita hyvästä kunnasta puhuttaessa, kuin kysyttäessä, mitkä asiat ovat kunnassa huonosti. Ainoa useammin mainittu, huonoon kuntaan liitettävä asia koulun kohdalla oli kouluruoka, mutta sitä oli toisaalta myös kehattu hyvästä kunnasta puhuttaessa.

Terveyden- ja sairaanhoito

Terveyden- ja sairaanhoidon merkitys lapsille ilmenee muun muassa ilmaisista ”täällä pidetään huolta sairaista”, ”terveydenhuolto on kai kunnossa”, ”terveyskeskukset ovat hyviä ja helppoja”, ”terveysasemalle pääsee helposti”, ”on uusi terveyskeskus”, ”minun mielestäni kunnassa on hyvät vanhustenhoitopalvelut ja vammaishoitola” sekä monissa

kohdin mainintoina, joissa terveyden- ja sairaanhoito tulee esiin erilaisin määrittein, kuten terveydenhoito, terveystieteidenkeskuspäivystyspalvelut, terveyspalvelut, terveydenhuolto-, sairas- tai hyvinvointipalvelut.

Lapset näkevät terveyden- ja sairaanhoidon peruspalveluna, jossa kaikista kuntalaisista pidetään huolta. Puhuessaan terveystieteidenkeskusten ”helppoudesta” tai siitä, että terveystieteenkeskulle pääsee helposti, lapset viittaavat terveyden- ja sairaanhoidon palveluiden hyvään saavutettavuuteen ja joustavuuteen.

Turvallinen ja rauhallinen kasvuympäristö

Hyvää kuntaa määritettäessä lapset olivat kiinnittäneet avoimissa vastauksissaan huomiota myös turvalliseen ja rauhalliseen kasvuympäristöön. Nämä eivät nousseet niin paljon esille kuin harrastusmahdollisuudet ja palvelut, mutta ”täällä on rauhallista”, ”täällä on turvallista ja kotoisaa”, ”täällä on turvallista, kaikista pidetään huolta”, ”kotikuntani on melko rauhallinen”, ”turvallinen asua”, ”minun kotikunnassani on rauhallista, turvallista ja mukavaa” sekä ehkä myös ilmaisut ”kaikki on ihan hyvin” ja ”melkein kaikki on hyvin” osoittavat, että turvallinen ja rauhallinen kasvuympäristö on lapsille levollisuutta tuova, perusturvallisuuteen, mukavuuteen, kotoisuuteen ja huolenpitoon liittyvä tärkeä asia.

Muut asiat

Kysyttäessä lapsilta, mitkä asiat kotikunnassa ovat hyvin, joukkoliikenteeseen sekä lasten ja nuorten kokoontumispaikkoihin (puisto- ja leikkipaikat, nuorisotalot) liittyviä kommentteja ei ollut kovin paljon, ainakaan niin paljon kuin harrastusmahdollisuuksiin, liikuntapalveluihin, kouluun, kirjastoon sekä terveyden- ja sairaanhoitoon liittyviä kommentteja. Tämä havainto näkyi myös erillisessä kysymyksessä, jossa vastaajat saivat valita kolme tärkeintä oman kunnan palvelua. Joukkoliikennettä tärkeänä piti vastaajista viisi prosenttia, puisto- ja leikkipaikkoja kuusi prosenttia sekä nuorisotaloja 11 prosenttia. Vammaispalvelut saivat tässä kysymyksenasettelussa vain kolmen prosentin kannatuksen.

Avoimissa vastauksissa joukkoliikenteeseen sekä lasten ja nuorten kokoontumispaikkoihin liittyvät kommentit olivat pääosin yksittäisiä, lyhyitä havaintoja. Joukkoliikenteestä todettiin esimerkiksi: ”kunnassani on hyvä joukkoliikenne”. Joukkoliikenteeseen liittyen mainittiin myös lyhyesti, että ”koulukyydit”, konkreettisesti ”linja-autot” tai yleisemmällä tasolla ”liikenneasiat” ovat omassa kunnassa hyvin. Eräs vastaaja kuvaili näin:

”Koulumatkat eivät ole liian pitkiä. Jos koulu on 3 km:n säteellä, niin pitää mennä kouluun itse ja jos se on yli, niin saa kyydityksen ilmaiseksi”.

Lasten ja nuorten kokoontumispaikkojen osalta mainittiin puolestaan ”leikkipaikat”, ”kotikunnassani on paljon puistoja”, ”viihtyisiä

nuorisotalo”. Puisto- ja leikkipaikoista sekä nuorisotaloista puhuttaessa on huomioitava, että ne kytkeytyvät myös harrastusmahdollisuuksiin. Osassa vastauksissa kuvailtiin yleisellä tasolla vain: *”siellä (kunnassa) on paljon nuorten ajanvietepaikkoja”*.

3. Toivomisen varaa joukkoliikenteessä, leikkipaikoissa ja kouluruoassa

Kysyttäessä lapsilta, mitkä asiat ovat omassa kunnassa huonosti ja missä asioissa palveluita voisi parantaa, eniten huomiota vastauksissa saivat käänteisesti ne asiat, joita ei oltu korostettu hyvää kuntaa kuvailtaessa. Tältä osin vastaukset olivat pääsääntöisesti johdonmukaisia lukuun ottamatta sitä seikkaa, että monet mainitut kunnassa huonosti olevat asiat olivat samalla myös niitä, jotka eivät vastaajien mielestä olleet kärkipäässä kysyttäessä heiltä, mitkä palvelut ovat ylipäänsä tärkeitä.

Huonosti olevia kotikunnan asioita määritettäessä lasten vastaukset olivat ylipäänsä suppeampia ja vastauksia oli vähemmän. Mielipiteissä nousi melko useaan otteeseen esille myös, että on ”vähän vaikea keksiä tähän mitään” tai ”itse en keksi valittamista kuntani palveluissa”. Yhtä lailla tässä yhteydessä neutraalisti todettiin, että ”asiat on ihan hyvin”. Kaikkien avoimien vastauksien perusteella syntyi käsitys, että omassa kunnassa hyvin olevia asioita oli helpompi eritellä ja nostaa esille, kuin kunnassa huonosti olevia asioita. Yleisempänä havaintona tämän voi tulkita viittaavan siihen, että kyselyyn vastanneet lapset ovat melko tyytyväisiä nykyiseen kotikuntaansa ja sen palveluihin.

Huonosti olevista asioista muutama seikka nousi kuitenkin selvemmin esille ja nämä kiteytyivät joukkoliikenteeseen, lasten leikkipaikkoihin ja nuorten kokoontumistiloihin, kouluruokaan sekä turvallisuuteen tai käyttäytymiseen koulussa ja vapaa-ajalla.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteeseen liittyvät asiat saivat melko vähän huomiota hyvää kuntaa määritettäessä. Kysyttäessä, mitkä asiat kunnassa ovat huonosti, joukkoliikenne herätti seuraavia mielipiteitä:

”Bussivuoro kaupunkiin kulkee liian harvoin. Voin mennä harrastuksiin bussilla, mutta en pääse niistä takaisin, koska bussit eivät enää kulje”

”Linja-autokyydit menevät vain tunnin välein”

”Joukkoliikennettä ei ole muualla kuin keskustassa”

”Huonoja puolia on vaikea etsiä, mutta ehkäpä bussi-aikatauluissa ja ylipääntään bussivuoroissa voisi hieman parantaa. Enemmän busseja tiettyihin paikkoihin”

”Paremmat yhteydet keskustan ja kylien välillä”

Lasten leikkipaikat ja nuorisotalot

Lasten leikkipaikat ja nuorisotalot eivät olleet erityisen vahvasti esillä hyvää kuntaa koskevissa lasten mielipiteissä. Tiedusteltaessa, mitkä asiat ovat huonosti kunnassa, ne saivat kuitenkin melko runsaasti huomioita

vastaajilta. Leikkipaikkoihin, -puistoihin ja nuorisotaloihin liittyviä näkemyksiä tuotiin esille tällä tavoin:

"Nuorisotaloja on aika vähän, mutta ehkä niitä ei tarvita enempää"

"Nuorisotilat ovat hieman rapistuneita eli niitä voisi kunnostaa esim. maalata. Puistoja ja leikkipaikkoja voisi olla enemmän ja niistä pitäisi pitää paremmin huolta"

"Ei ole paljon nuorille kokoontumistiloja"

"Toivoisin tyhjiin liiketiloihin lapsille suunniteltuja toimintatiloja sekä tiloja, joissa lapset ja nuoret voisivat viettää vapaa-aikaansa"

"Nuorisotiloja iltakäyttöön saisi olla enemmän. Olisi kiva tavata kavereita iltaisinkin"

"Koulujen pihalla voisi olla enemmän kasveja ja leikki/pelipaikkoja"

Kouluruoka

Kysyttäessä, mitä asioita pitäisi parantaa omassa kunnassa, kouluruoka sai lasten näkemyksissä huomiota jonkin verran. Tosin kouluruoka kirvoitti myönteisiä mielipiteitä myös hyvää kuntaa määritettäessä. Kouluruokaan liittyvät näkemykset olivat seuraavanlaisia:

"Kouluruoka on usein (AINA) raakaa ja kylmää"

"Kuoriperunat kouluun, toiveruokaviikko!"

"Kouluruoka on pelkkää lihaa. Ei ole lainkaan kasvisruokaa"

"Koulun ruoka ei ole kovin hyvää ja kumiperunat vaivaavat myös monia muitakin kuntia"

"Koulun ruokaa. Se on kuivaa ja pahanmakuista"

Turvallisuus ja käyttäytyminen koulussa sekä vapaa-ajalla

Tässä kohdin vastaajat olivat ilmaisseet huoliaan sekä turvallisuuteen että käyttäytymiseen liittyen, joskaan nämä seikat eivät nousseet erityisen runsaslukuisesti esille. Toisaalta hyvää kuntaa määriteltäessä lapset olivat arvostaneet rauhallisuutta ja turvallisuutta elinympäristöissään. Vastauksista voi päätellä, että nämä asiat ovat lapsille tärkeitä ja että he pohtivat näitä. Muutamia esimerkkejä lasten kommentteista:

"Koulun jälkeen vapaa-ajalla on ollut erilaisia häiriökäyttäytymistä kaupalla ja muissa tiloissa"

"ABC:llä on liian paljon hengailijoita ja kuria pitäisi parantaa koko kaupungissa"

"Suurin osa nuorista ei osaa käyttäytyä"

"Kiusaamista voisi vähentää, vaikka sitä on todella vähän"

4. Lasten vaikuttamismahdollisuuksia kotikunnassa syytä vahvistaa

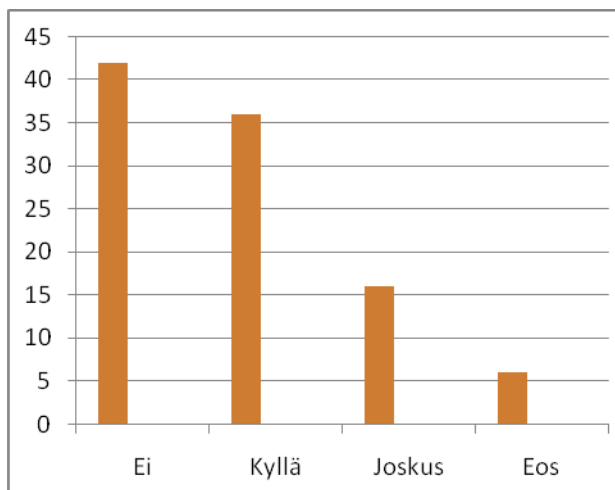
Suurin osa kokee, ettei pysty vaikuttamaan

Kysymykseen, pystytkö vaikuttamaan kuntasi asioihin, vastasi yhteensä 138 lasta. Heistä 36 % (50 kpl) koki pystyvänsä vaikuttamaan kuntansa asioihin. Sen sijaan hieman suurempi osa, 42 % (58 kpl), koki, ettei vaikuttamismahdollisuuksia juuri ole. Osa (16 %, 22 kpl) katsoi, että he pystyvät vaikuttamaan "ehkä", "joskus" ja "joihinkin asioihin" eli vaikuttamismahdollisuuksia on kyllä jonkin verran, mutta ne rajoittuvat tiettyihin teemoihin (etenkin koulun asioihin). Kuusi prosenttia (8 kpl) vastaajista totesi, ettei osaa sanoa tai ettei tiedä.

Osa heistä, jotka kokivat kunnassa olevan hyviä vaikuttamismahdollisuuksia, antoivat myös joitakin esimerkkejä tästä. Yhtenä vaikuttamiskeinona tuotiin esiin lasten parlamentit niin valtakunnallisella kuin kunnallisellakin tasolla. Toinen toistuva teema oli koulu vaikuttamiskanavana. Vastaajat katsoivat, että koulussa voi vaikuttaa toimimalla koulun oppilaskunnassa sekä idealaatikoiden avulla. Muutama totesi voivansa kyllä vaikuttaa, mikäli vain pääsevät sanomaan mielipiteensä ja mikäli heitä ollaan valmiita kuuntelemaan. Pari vastaajaa korosti oman halun ja aktiivisuuden merkitystä vaikuttamisessa. Yksi vastaaja katsoi tähän kyselyyn vastaamisen toimivan potentiaalisena vaikutusmahdollisuutena.

He, jotka eivät kokeneet voivansa vaikuttaa kuntansa asioihin, vastasivat useimmiten lyhyesti kysymykseen "Ei" sen tarkemmin erittelemättä tilannetta. Yksi vastaaja kuitenkin mainitsi olevansa liian nuori vaikuttamaan, yksi koki ettei kunnassa kuunnella lapsia, ja yksi kertoi, että tilanne on huono jo nyt ja huononee entisestään, mikäli suunnitelmassa ollut kuntaliitos toteutetaan.

Kaavio 2. Pystytkö vaikuttamaan kotikuntasi asioihin? Vastaukset prosentteina.



Lasten mielipiteitä selvitettävä aktiivisesti

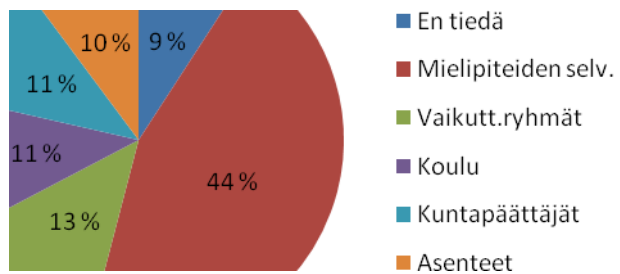
Seuraavassa kysymyksessä vastaajat saivat kertoa ideoitaan, kuinka lasten vaikuttamismahdollisuuksia voisi parantaa heidän kotikunnassaan. Kyselyyn tuli yhteensä 131 vastausta, joista 12 vastausta oli "en tiedä".

Ylivoimaisesti suurin osa vastaajista (44 %, 58 kpl) katsoi lasten vaikuttamismahdollisuuksien paranevan sillä, että heidän mielipiteitään pyritään aktiivisesti selvittämään. Etenkin erilaisten kyselyiden ja tapahtumien järjestäminen katsottiin oivaksi keinoksi tähän. Loput vaikuttamisideat jakautuivat melko tasaisen kokosiin ryhmiin. 13 prosenttia (17 kpl) vastaajista katsoi, että lasten parlamentit ja nuorisofoorumit ym. lapsille suunnatut vaikuttamisryhmät ovat keino lisätä heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan. Monet toivoivat omaan kuntaansa lastenparlamenttia ja muutama heistä, joiden kunnassa sellainen jo oli, toivoi sen kokoontuvan useammin. Myös koulun kautta vaikuttamista (esim. oppilaskunnat) pidettiin tärkeänä (11 %, 14 kpl).

Osa (11 %, 14 kpl) toivoi voivansa vaikuttaa kuntapäätäjiin suoraan. He toivoivat esimerkiksi päättäjien vierailuja kouluille tai että he voisivat itse mennä päättäjien luokse. Muutama vastaaja korosti myös opettajien merkitystä yhteistyön linkkinä oppilaiden ja päättäjien välillä. Kymmenes vastaajista koki, että vika ei ole sinänsä vaikuttamisrakenteissa tai niiden puutteissa, vaan kyse on aikuisten asenteista. Vastaajat toivoivat aikuisten yksinkertaisesti kuuntelevan heitä enemmän.

Kolme vastaajaa katsoi vaikuttamismahdollisuuksien olevan jo hyvällä tolalla, eikä niitä täten tarvitse parantaa. Kaksi vastaajaa mainitsi yleisesti "vaikuttamisen" erittelemättä tarkemmin keinoja siihen. Yksi vastaaja koki, ettei vaikuttamismahdollisuuksia voi parantaa mitenkään. Lisäksi kolme vastausta jäi luokkaan "muut".

Kaavio 3. Miten vaikuttamismahdollisuuksia voisi parantaa? 6 suurinta ryhmää, vastaukset prosentteina.



5. Johtopäätökset: Palveluiden läheisyys tärkeää lapsille

Tämän selvityksen tarkoituksena oli selvittää, miten lapset kuvailevat hyvää kuntaa. Kysely toteutettiin nopealla aikataululla, minkä vuoksi jälkikäteen on voitu todeta, että joitakin asioita olisi voitu kysyä toisinkin. Kyselyn yhteydessä olisi voitu kysyä myös muutamia muita aiheeseen liittyviä seikkoja. Tuloksia luettaessa on muistettava, että vastaajaryhmä on valikoitunut eikä vastauksia voi yleistää koskemaan kaikkia Suomessa asuvia lapsia.

Kyselyyn vastanneet lapset määrittivät hyvää kotikuntaa erityisesti harrastusmahdollisuuksien, liikuntapalveluiden, koulun, kirjaston sekä terveyden- ja sairaanhoidon kautta. Myös turvalliseen kasvuympäristöön liittyvät asiat nousivat esille. Lapset pitivät tärkeänä, että oman kunnan keskeiset palvelut ovat lähellä ja helposti saavutettavissa. Hyvää kuntaa määritettäessä monissa kohdin esille tuli myös se, että palvelut, kuten esimerkiksi koulu ja terveystakeskus, ovat omassa kunnassa.

Hyvän kunnan voidaan ajatella olevan myös vastakohta huonolle kunnalle. Epäkohdat nykyisessä omassa kunnassa eivät tosin nousseet lasten vastauksissa niin vahvasti esille kuin asiat, jotka ovat hyvin. Tämän voi tulkita tarkoittavan, että kyselyyn osallistuneet lapset ovat olleet pääosin tyytyväisiä nykyiseen kotikuntaansa ja sen palveluihin. Suoranaista tyytyväisyyttä ei kysytty lapsilta, mutta koska omasta kunnasta löydettiin enemmän hyvää kuin huonoa, vastaajien tyytymättömyys kotikuntaan ei liene kovin suurta. Parannettavaa lapset näkivät joukkoliikenteessä, lasten leikkipaikoissa ja nuorten tiloissa, kouluruuassa sekä turvallisuuteen ja käyttäytymiseen liittyvissä kysymyksissä.

Lapsilta kysyttiin myös omista vaikuttamismahdollisuuksistaan. Suurin osa vastaajista koki, ettei vaikuttamismahdollisuuksia juuri ole. Toisaalta lähes yhtä moni oli sitä mieltä, että pystyy kyllä vaikuttamaan oman kuntansa asioihin. Tulos on siinä mielessä yllättävä, että vain noin kuudennes vastaajista (16 %) katsoi, että pystyy vaikuttamaan joihinkin tiettyihin asioihin; olisi voinut kuvitella tämän osuuden olevan suurempi siten, että lasten vaikuttamismahdollisuudet olisivat parhaimmillaan juuri tietyissä teemoissa, kuten kouluasioissa. Voidaan pitää myönteisenä, että reilusti suurempi osa oli sitä mieltä, että vaikuttamismahdollisuuksia on, ja että he eivät rajanneet niitä mitenkään.

Hyvät vaikuttamismahdollisuudet toteutuvat lasten mielestä etenkin lasten parlamenttien ja koulun avulla. Kaikkien kotikunnissa ei parlamenttitoimintaa kuitenkaan ollut. Koulun kautta vaikuttamisessa on opettajilla ja rehtoreilla iso rooli siinä, voidaanko koulua käyttää tehokkaasti lasten vaikuttamiskanavana. Paljon on kiinni myös aikuisten asenteista: osa vastaajista katsoi voivansa vaikuttaa, kunhan vain pääsevät sanomaan mielipiteensä ja kunhan heitä kuunnellaan.

He, jotka eivät kokeneet voivansa vaikuttaa kuntansa asioihin, eivät antaneet juuri esimerkkejä tilanteesta. Esiin nousivat kuitenkin

yksittäisissä vastauksissa lapsen liian nuori ikä ja kunnan asenteet (ei kuunnella lapsia). Lisäksi koettiin pelkoa, että tilanne huononisi entisestään kuntaliitoksen toteutuessa. Nämä vastaukset korostavat tarvetta kuulla lapsia myös isommissa kuntatason muutoksissa, ei vain heitä suoraan koskevissa pienemmissä kysymyksissä. Näiden vaikuttamiseen liittyvien vastausten perusteella ei kuitenkaan voida tehdä suoraan hyvään kuntaan liittyviä johtopäätöksiä, koska lapsilta ei kysytty, kuinka tärkeänä he vaikuttamismahdollisuuksia pitävät. Se, että jonkun mielestä vaikuttamismahdollisuudet ovat heikot, ei välttämättä tarkoita, että se seikka tekisi kunnasta huonon.

Lasten mielestä vaikuttamismahdollisuuksia voidaan parantaa etenkin sillä, että heidän mielipiteitään pyritään aktiivisesti selvittämään. Heidän ideoimansa lasten kuulemisen keinot, kuten kyselyiden toteuttaminen ja tapahtumien järjestäminen, eivät välttämättä ole kalliita tai hankalasti järjestettäviä. Muita ehdotuksia vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseen olivat esimerkiksi lasten parlamenttien ynnä muiden lapsille suunnattujen vaikuttamisryhmien kehittäminen, koulun kautta vaikuttaminen (esim. oppilaskuntien perustaminen) ja kuntapäätäjiin vaikuttaminen suoraan vierailuiden avulla tai opettajan kautta. Lisäksi joka kymmenes vastaaja koki, ettei vika ole vaikuttamisrakenteissa, vaan aikuisten asenteissa. Vastaajat toivoivat aikuisten kuuntelevan heitä enemmän.

Moni vastauksista vahvistaa lapsiasiavaltuutetun viestiä, ettei vaikutusmahdollisuuksien tarjoaminen lapsille ole ensisijaisesti kiinni rahasta vaan asenteista. On tärkeää, että päättäjät kehittävät palveluitaan lapsiystävällisiksi ja ovat valmiina kohtaamaan lapsia työssään. Tämä on syytä ottaa huomioon jo heidän koulutuksessaan. Heillä on oltava myös hyvät lapsille suunnatun tiedotuksen käytänteet.

**KYSELY KOTIKUNTASI ASIOISTA**

Voit vastata tähän kyselyyn myös SLP:n Verkkoparlamentissa. Jos vastaat verkon kautta, ei sinun tarvitse täyttää tätä lomaketta. Voit keskustella aiheesta myös kavereidesi kanssa ennen kyselyyn vastaamista. Jos vastaustila ei riitä, voit jatkaa kirjoittamista paperin toiselle puolelle. Jos haluat lisätietoja kyselyyn vastaamisesta, voit ottaa yhteyttä lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aulaan mariakaisa.aula@stm.fi tai jättää soittopyynnön toimistollemme puh. 050-530 9698. Vastausaikaa on 8.3 saakka.

Kotikuntani on _____.

Olen asunut siellä _____ vuotta. Itse olen _____ vuotta vanha.

1. Mistä asioista kehuisit kotikuntaasi, eli mitkä asiat ovat kunnassasi hyvin?

2. Mitkä kuntasi palvelut ovat itsellesi tärkeimpiä? Voit ympyröidä seuraavista 3 tärkeintä:

Liikuntapalvelut (tilat, lajit ym.)

Kirjasto

Terveysten- ja sairaanhoito

Joukkoliikenne (esim. linja-autot)

Perheitä tukevat palvelut (neuvola, lastensuojelu)

Nuorisotalot

Kulttuuri (erilaiset tapahtumat, teatteri, musiikki ym.)

Puistot ja leikkipaikat

Harrastusmahdollisuudet

Vammaispalvelut

Koulu

Vanhusten palvelut

Päivähoito

muut, mitkä: _____

3. Missä asioissa kotikuntasi palveluita voisi parantaa, eli mitkä asiat ovat huonosti?

4. Voitko mielestäsi vaikuttaa kotikuntasi asioihin?

5. Miten lasten vaikuttamismahdollisuuksia kotikunnassasi voisi parantaa?

Merkitse vielä, täytitkö lomakkeen yksin vai kaverisi kanssa laittamalla rasti toiseen ruutuun:

Nämä olivat omia vastauksiani

Nämä olivat yhteisiä vastauksia